

Vsebina

Vodniškega učbenika

	Urednikove misli	9
	Beseda recenzenta	11
1	Kulturne, sociološke in pravne osnove vodništva	15
1.1	Zgodovina vodništva doma in v svetu	16
1.2	Organizacija vodništva	26
1.3	Moralna in pravna odgovornost	40
1.4	Gora in umetnost	48
2	Planinec, bio-psiho-socialno bitje	59
2.1	Vpliv gora na človeka	60
2.2	Trening	68
2.3	Prehrana v gorah	76
2.4	Psihologija vodenja	85
2.5	Družabnost	107
3	Prva pomoč in reševanje	123
3.1	Prva pomoč	124
3.2	Reševanje v gorah	157
4	Gorsko okolje	175
4.1	Gorska pokrajina	176
4.2	Poznavanje in varstvo gorske narave	186
5	Razvedanje	199
5.1	Planinske poti, opisi in strokovno izrazje	200
5.2	Orientacija	212
6	Učenje in vodenje	245
6.1	Elementi metodike dela	246
6.2	Načrtovanje, izvedba in analiza akcij	261
7	Varnost v gorah	293
7.1	Vremenoslovje	294
7.2	Nevarnosti v gorah	301
8	Bivanje v naravi	319
8.1	Osebna in tehnična oprema	320
8.2	Gibanje in tehnika vodenja	338
8.3	Bivakiranje in taborjenje	410
8.4	Turno smučanje	425
	Oprimki in stopi - seznam uporabljenih virov	446
	Predstavitev avtorjev, recenzenta in uredniškega odbora	459
	Izdelki planinske trgovine PZS	470
	Priporočila CAA	475

Urednikove misli

V rokah držite prvo izdajo učbenika, namenjenega usposabljanju najštevilnejšega strokovnega kadra v okviru planinske organizacije: prostovoljnih vodnikov PZS. Pot, ki jo je moral "prehoditi", da je ugledal luč sveta, je bila ob vznožju v orientacijskem pogledu zelo zahtevna, na pobočju prepadna ter "začinjena" s klini in jeklenicami, tik pod vrhom pa vedno bolj razgledna in lepa. Ker pa je po vodniški doktrini cilj vsakega izleta varna vrnitev domov, bo moral tudi **Vodniški učbenik** prebiti še marsikaj, preden bo z vrha prišel v varno zavetje bralcev.

Projekt, poimenovan **Vodniški učbenik**, se je začel tri leta pred izidom, ko si je na novo ustanovljena Vodniška komisija PZS zadala nalogo, da iz množice gradiva, skript in priročnikov s pomočjo obsežne skupine strokovnjakov pripravi knjigo, ki bo temelj znanja, veščin in izkušenj za vodnike PZS. Založniški projekt je bil eden najzahtevnejših, kar jih je bilo kdaj izpeljanih v Planinski založbi. Za to govorita vsaj dva razloga: to je prva izdaja takšnega učbenika in pri projektu je sodelovalo več kot 40 posameznikov, vsak s svojimi pričakovanji. To veliko skupino planinskih navdušencev je bolj ali manj uspešno usmerjal sedemčlanski uredniški odbor, ki je ob tem opravil zajeten kos operativnega in vsebinskega dela.

Že ob prvih pogovorih o izdaji **Vodniškega učbenika**, ki bi moral pomeniti zbirko znanja za vodnike PZS-kategorij A, B, D in G, se je odkrila vsebinska praznina v temeljni planinski literaturi, saj mora bodoči vodnik pred usposabljanjem imeti že kar nekaj planinskega znanja. Zato si je zbrana skupina težki in zahtevnejši projekt še "otežila" s tem, da se je najprej lotila prenove učbenika **Planinska šola**. Ta je zadnjič izšel leta 1983 in je bil v številnih pogledih že tako zastarel, da je bilo treba skoraj vse začeti na novo. To pa se je kar kmalu izkazalo za prednost, saj smo lahko pripravili dva učbenika, ki se vsebinsko nadgrajujeta, imata enak didaktični pristop ter zelo sorodno zasnovo. S tem bo uporaba lažja, učbenika pa bosta še bolje opravljala svoje poslanstvo.

Fundacija za šport, ki je sofinancirala izdajo obeh učbenikov, je zahtevala, da sta oblikovno in vsebinsko pripravljena po sodobnih standardih. Zato smo si vsi sodelujoči ob začetku dela postavili nalogo, da bomo poskušali vse članke čim bolj obogatiti z vsebinsko primernimi fotografijami in risbami, besedilo pa razgibati in povečati njegovo berljivost.

Kljub izkušnjam, ki smo si jih pridobili s pripravo in izdajo učbenika **Planinska šola**, smo ob pripravi prve izdaje **Vodniškega učbenika** naleteli na veliko nepričakovanih težav in problemov. Največji je bil zagotovo ta, da so skoraj vsi avtorji pričakovali in nekateri celo zahtevali, da imajo njihovi članki veliko večji obseg, kot je bilo prej določeno in dogovorjeno. Pri tem je uredniški odbor z veliko planinske vztrajnosti nenehno iskal ustrezne kompromise. Rezultat tega je tudi malce obsežnejša knjiga, kot je bilo sprva načrtovano. Najočitnejši rezultat tega usklajevanja je članek 8.2, v katerem smo po dogovoru z avtorjema drugi temi v članku namenili veliko več prostora, kot je bilo predvideno; poglobilni argument je bil, da sta gibanje in tehnika vodenja opisana tudi v drugih edicijah, medtem ko literature za prečkanje planinskih potokov in rek v Sloveniji skoraj ni zaslediti.

Druga večja težava je bilo uveljavljenje in poenotenje vodniške doktrine, saj je učbenik

temeljito obdelal tudi kar nekaj tematik, ki so bile doslej slabše obdelane ali pa sploh še niso doživele sistematične obdelave. Zato je na tem mestu treba pohvaliti prav vse avtorje, ki so z razumevanjem sprejemali komentarje o svojih člankih v kar štirih zaporednih stopnjah. Veliko planinskih strokovnjakov je bilo vključenih v "piljenje" člankov, preden je **Vodniški učbenik** dobil dokončno podobo. A ker obdelana snov zahteva stalno spremljanje razvoja, bo treba ta učbenik vsakih nekaj let vsebinsko preveriti, da bo lahko sledil svojemu poslanstvu. Zato ga je Planinska založba tudi izdala v razmeroma nizki nakladi, ki bo čez nekaj let omogočila, da se posodobi z novo izdajo.

Veliko časa smo namenjali tudi usklajevanju uporabljene planinske terminologije; to je zaradi obsežnosti planinske dejavnosti logična težava, na katero naleti skoraj vsak avtor. Veliko terminoloških izrazov nam je uspelo poenotiti, vseh pa ne. Ob pripravi se je nabralo kar nekaj terminološke problematike, ki jo bomo z veseljem poslali v obravnavo avtorjem **Planinskega terminološkega slovarja**.

Za nami je obsežen projekt, ki smo ga pripeljali do vrha, a ne do cilja. Menimo, da cilja tako ali tako ne bo nikoli mogoče popolnoma doseči, saj je vodniška doktrina zelo živa in se nenehno spreminja in dopolnjuje. Zato ob koncu tega projekta prepuščamo štafetno palico novi skupini, ki se bo šele oblikovala. Mogoče boš v njej tudi ti, dragi bralec. Osnovna planinska literatura, med katero zagotovo sodita učbenika **Planinska šola** in **Vodniški učbenik**, se mora ves čas dopolnjevati in spreminjati, da ostaja aktualna. In prav je, da pri tem sodelujejo novi ljudje, ki prinesejo s seboj tudi nove pristope in ideje.

Ob koncu tega uvodnika se kot urednik ne želim nikomur zahvaljevati po imenu, saj je tih, ki so bil del obsežnega mozaika, imenovanega **Planinska šola** in **Vodniški učbenik**, zelo veliko. Zato želim vsem sodelujočim izraziti en velik HVALA! Vsak je po svojih najboljših močeh prispeval svoj delež k skupnemu uspehu in k temu, da je slovenska planinska organizacija bogatejša za novi izdaji, ki bosta zagotovo zelo koristen pripomoček za vse znanja željne planince.

Pa veliko užitkov ob prebiranju knjige!

Urednik **Planinske šole** in **Vodniškega učbenika**
Bojan Rotovnik
V Šoštanju, septembra 2006

Ob dopoljnjeni izdaji

Pred vami je tretja, dopolnjena izdaja **Vodniškega učbenika**. Knjiga, v kateri so številni avtorji, poklicni strokovnjaki s svojih področij ali pa izkušeni gorniki podali svoja spoznanja, ki jih vodnik potrebuje za vodenje vodenih po gorah in znanje o tem, kako te vsebine poučevati, je z novimi dodatki tako še temeljitejša in »nabita« z znanjem. **Vodniški učbenik** tretje izdaje obsega 480 strani, v kar v nekaj poglavjih pa je prišlo vsaj do manjših popravkov oziroma dodatkov. Vsa poglavja so bila oblikovno osvežena. Več sprememb v tekstu ali z dodanimi novimi fotografijami in skicami, pa so bila deležna poglavja 1.1, 1.2, 1.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 6.2, 7.2, 8.2, 8.4. Ostala poglavja so bila samo dopolnjena. Naj vam služi, uporabljajte ga!

Peter Mikša, decembra 2016

Beseda recenzenta

Pred nami je nova publikacija s strokovno planinsko tematiko – **Vodniški učbenik**. Od zadnje izdaje literature, ki je izšla pod pokroviteljstvom Planinske zveze Slovenije (PZS) in je bila namenjena usposabljanju vodnikov PZS, je minilo že triindvajset let. V teh letih se je na področju vodništva veliko spremenilo in dopolnilo, zato se je rodila zamisel o novem **Vodniškem učbeniku**. Urednik in njegovi sodelavci so začeli pripravljati njegovo ogrodje hkrati z učbenikom **Planinska šola**. Kmalu so uvideli, da se bo treba izogniti podvajanju snovi. Zato so se člani uredniškega odbora in avtorji, ki so sodelovali pri pripravi prispevkov v obeh učbenikih, odločili, da bodo najprej dokončali temeljni učbenik **Planinska šola**. Izšel je leta 2005. Pozneje so se lahko povsem posvetili vsebinam, namenjenim vzgoji in usposabljanju vodnikov PZS. Tem bo **Vodniški učbenik** v pomoč pri osvajanju znanj za pridobitev posameznih kategorij vodnika PZS. Prav bi bilo, da bi se našel prostor za **Vodniški učbenik** v knjižnici vsakogar, ki kakor koli sodeluje pri usposabljanju kadrov PZS. Kot študijska literatura bo služil študentom izbirnih predmetov gorništvu z dejavnostmi v naravi in alpinistika na fakulteti za šport. Dobrodošel bo vsem, ki bodo želeli nadgraditi svoja temeljna znanja in izvedeti kaj več o področju planinstva.

Vodniški učbenik sledi tematskim sklopom in temam iz učbenika **Planinska šola** s poudarkom na vodništvu.

V prispevku z naslovom **Zgodovina vodništva doma in v svetu** je predstavljeno vodništvo od začetkov, ko so domačini raznim vojskovodjem, mornarjem in trgovcem pomagali iskati prehode čez gorske prelaze, pa do danes, ko vodniki PZS med drugim skrbijo za kakovostno vodenje skupinskih izletov, pohodov, tur, taborov, lažje turne smuke in lažjih plezalnih tur. V prispevku so zanimive fotografije, ki prikazujejo vodništvo v preteklosti.

V evropskih državah se z vodništvom v gorah ukvarjajo poklicni gorski vodniki, prostovoljni vodniki in mladinski vodniki. Razlika med vodniki PZS in poklicnimi vodniki Združenja gorskih vodnikov je opisana v prispevku z naslovom **Organizacija vodništva**. Omenjeni prispevek je posvečen predvsem prostovoljnemu vodništvu, ki mu je namenjen ta učbenik. Predstavljene so dejavnost vodnikov, kategorije vodenja z opisi zahtevanega znanja, ki ga mora imeti vodnik za pridobitev posamezne kategorije, in pristojnosti za vodenje, ki izhajajo iz posamezne kategorije. Z nazorno organizacijsko shemo je prikazana organizacija prostovoljnega vodništva pri nas, v preglednici pa so prikazani primeri organiziranosti prostovoljnega vodništva v Švici, Italiji in Veliki Britaniji.

Bistvo poglavja **Moralna in pravna odgovornost** je, da seznanimo vodnika z odgovornostmi, ki jih ima ob morebitni nezgodi. Morda lahko prav to znanje pripomore k bolj kakovostnemu in odgovornemu vodenju. Avtor s primeri pojasni določene položaje, v katerih se lahko znajde vodnik po nezgodi. Predstavljene so možnosti zavarovanja vodnikov, ki poskrbijo za finančno pomoč ob morebitni dokazani odškodninski odgovornosti.

Gore so se že od nekdaj pojavljale v vseh zvrsteh umetnosti. V preteklosti so jih pogosto prikazovali kot nevarne, skrivnostne, nadnaravne svet. V poglavju **Gora in umetnost** spoznamo, da se je ta pogled spremenil. Umetniki prikazujejo gorsko pokrajino in njene naravoslovne posebnosti. Prikazati skušajo ljudi, ki živijo v gorah, in njihov način življenja. Večkrat pa so gore prikazane tudi v povezavi z različnimi športi, ki potekajo v gorah.

Tematski sklop Planinec, bio-psiho-socialno bitje, obsega pet prispevkov. V prvem z naslovom **Vpliv gora na človeka** je avtor opisal odnos med okoljem in človekom, osnovne motive za obiskovanje gora ter vpliv gora na telesne sposobnosti človeka in na telesno in duševno zdravje. V prispevku so predstavljeni tudi mehanizmi prilagajanja na višino, višinska bolezen in dehidracija.

Ob branju prispevka **Trening** se bralec seznanj s temeljnimi značilnostmi, načeli in zakonitostmi športne vadbe. Avtor nadaljuje s predstavitvijo osnovnih gibalnih sposobnosti, prispevek pa konča z načrtovanjem športne vadbe in poda praktični primer vadbe za slabše trenirane in starejše planince. S slikami so predstavljene raztezne vaje za mišične skupine, ki so pri hoji z nahrbtnikom najbolj obremenjene.

V prispevku **Prehrana v gorah** avtor najprej predstavi sestavine sodobne prehrane ter izraze in označbe, ki se uporabljajo za klasificiranje živil. Osrednji del prispevka je teoretična predstavitev energijskih hranil glede na uporabnost v gorah. Navedeni so primeri različne hrane, ki vsebujejo snovi, potrebne za obnovo organizma pred turo, med njo in po njej. Avtor ne pozabi na pijačo in napotke, kdaj, kaj in koliko piti. Poglavje se konča z opomnikom, v katerem so v zgoščeni obliki podane ključne informacije vodniku, kakšna je primerna prehrana v gorah.

Zanimivo je tudi poglavje **Psihologija vodenja**. Bralec na preprost način seznanj z duševnimi procesi in pojavi, ki se kažejo v vedenju, čustvovanju in komuniciranju človeka z okolico. Za uspešno vodenje je pomembno poznati motive vodenih za zahajanje v gore in doživljanje, ki je po avtorjevem mnenju privilegij človeštva, saj pri drugih živih bitjih ni bilo opaženo. Avtor je nadaljeval prispevek z razlaganjem teorije osebnosti in poudaril avtentičnost posameznika. Dobro poznavanje samega sebe, znanje in izkušnje pripomorejo k pravilnejši odločitvi v danem položaju. Za lažje prepoznavanje avtentičnosti avtor navaja psihično pripravo.

Vodniki naj bi med drugim skrbeli tudi za dobro počutje vodenih. Pri tem jim bo lahko v veliko pomoč poglavje o **Družabnosti**. Avtorica bralec podrobno seznanj s posameznimi vrstami družabnosti, ki niso povezane samo z zabavo, temveč je vanje vključeno tudi učenje. V besedilu najdemo dragocene napotke za organizacijo družabnosti. Razne igre, petje, planinski ples, planinski večeri, planinski krst in drugo je predstavljeno s pisano besedo in slikami.

Poglavje z naslovom **Prva pomoč** sta avtorja razdelila na tri manjše sklope. V prvem sta preprosto in nazorno predstavila zgradbo človeškega telesa in njegovo delovanje; oboje je potrebno za lažje razumevanje dogajanja ob poškodbah in boleznih. V nadaljevanju sta se osredotočila na poškodbe kosti (zlome), ki so najpogostejše pri nesrečah v gorah. V tretjem sklopu sta opisala bolezni in poškodbe, s katerimi se srečujemo v gorskem svetu. Ves prispevek je obogaten s slikami in skicami, ki še povečajo nazornost. Avtorja sta poglavje zaokrožila s podpoglavjem **Novosti v oživljanju**. Predstavila sta le spremembe pri oživljanju odraslih in otrok, ki jih je po izidu **Planinske šole** jeseni 2005 objavil Evropski svet za reanimacijo.

V prispevku **Reševanje v gorah** so se avtorji odločili predstaviti delo gorske reševalne službe in opremo, ki jo uporablja pri svojem delu. Poglavje se konča z radijskimi zvezami, ki se med drugim uporabljajo pri obveščanju o nesreči. Prispevek je tako pisno kot tudi slikovno nazoren, vendar je pretežni del vsebine, ki jo predstavljajo avtorji, primeren za razširjena znanja in ne spada v ožji krog delovanja vodnika PZS pri nesreči. To je domena Gorske reševalne službe pri PZS in Gorske reševalne zveze. Nepotrebno je tudi ponavljanje vsebine, ki je bila obravnavana že v **Planinski šoli**.

Poglavje Gorsko okolje obsega dve temi. V prvi – naslov prispevka je **Gorska pokrajina** – so se avtorji odločili predstaviti tri različne predele alpskega sveta v Sloveniji. Učenje o naravi je področje, ki se vodniku morda ne zdi tako pomembno kot poznavanje vrhne tehnike in nevarnosti v gorah ter je zato po krivici tudi kdaj zapostavljeno. Zdaj se bo lahko seznanil z geologijo in razvojem površja, gospodarsko rabo, značilno višinsko poselitvijo in ohranjanjem kmečke arhitekture Pece, Bavšice in Kuma.

Drugi prispevek v tem sklopu je **Poznavanje in varstvo gorske narave**. Avtor je zapisal, da je vsaka dejavnost v gorah na neki način motnja za tamkajšnje okolje. Planinstvo je označil za „mehko“ motnjo. Opozoril je na negativne vplive posameznih dejavnosti na okolje, v katerem potekajo. Človek je v takem okolju tujec. Z ustreznimi rešitvami in možnostmi ravnanja v naravnem okolju je škoda, ki so jo povzročile dejavnosti v naravi, lahko manjša.

Avtorja sta v prispevku z naslovom **Planinske poti, opisi in strokovno izrazje** predstavila pomen omenjenih tem. Ni dvoma, da mora vodnik PZS poznati poti, po katerih bo vodil. Opis poti mora biti razumljiv. K temu pripomore besedni zaklad pisca, obogaten s strokovnimi izrazi. Na turah, na katerih poti niso označene, je priporočljiva tudi skica poti.

Poglavje **Orientacija** sta avtorja zasnovala zelo na široko. Predstavila sta vse tehnike orientiranja, ki jih vodnik potrebuje v slabem vremenu ali ko pripravlja turo, tudi sodobno metodo GPS. Prispevek je pisan tehnično dovršeno in na visoki strokovni ravni. Tako so posamezni deli za povprečnega poznavalca orientacije težje razumljivi in morda celo presegajo znanja, ki so potrebna, da se vodnik znajde na terenu. Avtorja sta predstavila tudi orientiranje v snegu, prispevek pa končala z ukrepi, ki jih je treba upoštevati, ko se skupina pod vodstvom vodnika izgubi.

Sklop **Učenje in vodenje** zajema temi **Elementi metodike dela ter Načrtovanje, izvedba in analiza akcij**. Avtor je v prispevku **Elementi metodike dela** strnil ključne elemente posredovanja praktičnega ali teoretičnega znanja. Pogosto ima vodnik veliko znanja, a ga ne zna posredovati drugim. Začetni kratki in jedrnat teoretični podlagi, ki je potrebna za lažje razumevanje omenjenega znanja, sledijo praktični primeri priprave in izvedbe predavanj ter vaj. Na koncu prispevka avtor opozori tudi na posebnosti učenja in vodenja v zimskih razmerah.

Načrtovanje, izvedba in analiza akcij so temeljno delo vsakega vodnika PZS. Avtorja sta prispevek s tem naslovom zasnovala kot razširjen opomnik, ki vodnika spomni in pouči, kaj vse mora postoriti, preden se odpravi z vodenimi na turo, kaj mora storiti med turo in kaj po njej. V prispevku je mogoče zaslediti obilo praktičnih primerov, napotkov, opozoril in izkušenj, ki sta si jih avtorja pridobila z dolgim aktivnim sodelovanjem v planinski organizaciji. Predstavila sta tudi posebnosti vodenja zahtevnih kopnih tur, lažjih snežnih tur in lažje turne smuke.

Znanje o vremenu in nevarnostih v gorah vodniku omogoči prepoznavanje nevarne situacije in s tem varno hojo in vodenje po gorah. V poglavju **Vremenoslovje** sta avtorja preprosto in nazorno predstavila vremenske tvorbe, ki jih moramo poznati, da lahko beremo prognostične karte. V nadaljevanju sta razložila uporabnost vremenske napovedi pri načrtovanju ture. Med turo bodo koristni napotki o lokalnih vremenskih znamenjih. Poglavje se konča s predstavitvijo gorskega podnebja v Sloveniji in njeni okolici. Opisane so klimatske posebnosti Alp in Dinaridov.

Prispevek **Nevarnosti v gorah** je avtor zasnoval tako, da na začetku ne razmišlja o nevarnostih samih, temveč o tem, kako se nevarnosti in njeni posledici, nesreči, izogniti. Vpelje nov

model zagotavljanja varnosti v gorah in ga ponazori z miselnim vzorcem. Model obsega tri faze; prva je na republiški ravni – PZS in njeni organi naj bi pripomogli k oblikovanju strategije varne hoje v gore. Druga raven je regionalna; društva naj bi med seboj sodelovala in se usklajevala na področju vodništva. Izvajala naj bi se tudi vodniško šolanje in izpopolnjevanje. V tretjo izvedbeno raven naj bi bila vključena posamezna društva. Ta naj bi skrbeli za zagotavljanje varnosti pred akcijo in na njej. Avtor je predstavil tudi vrste navarnosti, ki so značilne za skupino in vodenje. Podpoglavje Snežni plazovi je predstavil skozi prizmo preventive, ki je zagotovo boljša kot kurativa. Skrbno izbrane informacije so opremljene s slikovnim gradivom. To daje podglavju še dodatno didaktično vrednost.

Poglavje **Osebna in tehnična oprema** vsebuje opise tehnične opreme, ki jo potrebuje vodnik na turi v poletnih razmerah, in osebne tehnične opreme za turno smučanje. Osebna tehnična oprema za zimske razmere je predstavljena v učbeniku **Planinska šola**. Veliko opisov je ponazorjenih s slikami, vendar žal manjka sklicevanje nanje za boljšo preglednost.

Gibanje in tehnika vodenja spadata pri vodniškem delu med aktivnosti, pri katerih vodnik ne sme delati napak, saj so navadno hudo kaznovane. Pisec prispevka najprej predstavi, na kaj mora biti pozoren vodnik, ko vodi skupino. Nadaljuje s pisno in slikovno predstavitvijo vozlov, ki se uporabljajo pri vodništvu. Nato podrobno predstavi pritrdišča, sidrišča, varovanja z vrvjo in vrvene ograje v kopnem in v snegu. Velik poudarek da tudi na spuščanju po vrvi z düllferjevim sedežem. Osnovni, a nekoliko zastareli način spuščanja je za telo precej neprijeten. Zato bi ga lahko zamenjal kak drug, sodobnejši način. Predstavitvi vzpenjanja po vrvi sledi obširno podpoglavje Prečkanje planinskih potokov in rek. Avtor predstavi vse podrobnosti, ki ji je treba poznati za varno prečkanje potokov ali rek. S sliko in besedo predstavi nekaj oblik prečkanja rek na prosti in nekaj na tehnični način. Velik poudarek nameni varnosti pri prečkanju, pa tudi pripravi terena in izdelavi pomagala ter varovanja za tehnični način prečkanja.

V prispevku **Bivakiranje in taborjenje** je predstavljeno načrtovano in nenačrtovano prenočevanje na prostem, pa tudi bivakiranje v različnih letnih časih in različnih vremenskih razmerah. Opisana sta pomen psihične priprave na bivakiranje in vloga vodnika pri nenačrtovanem bivakiranju. Avtorja opozorita tudi na naravovarstveno plat pri bivakiranju in taborjenju. Obsežen del prispevka je namenjen taborjenju, ki je lahko priprava za načrtovano in nenačrtovano bivakiranje.

Vodniški učbenik zaokroži poglavje **Turno smučanje**. Po avtorjevih besedah je to ena najlepših dejavnosti v gorskem svetu. Prispevek opiše tehniko in taktiko vzpenjanja in spuščanja pri turnem smučanju. Avtor pove, kaj mora upoštevati vodnik pri vodenju turnih smučarjev, in možnosti za turno smučanje v Sloveniji. Na koncu je naštel nekatere nevarnosti turnega smučanja, a je nekaj pomembnih izpustil. V glavnem je pisal le o poškodbah, ki so posledice posameznih nevarnosti.

Učbenik je končan. Verjamem, da je bilo vanj vložena veliko dela. Prispevke je pisalo veliko različnih avtorjev. Prav to je verjetno tudi vzrok, da je njihova kakovost, kljub prizadevanju uredniškega odbora, porazdeljena po Gaussovi krivulji. Srčno upam, da bo **Vodniški učbenik** služil namenu, za katerega je bil napisan, in da do nove izdaje ne bo preteklo dobrih dvajset let.

Dr. Blaž Jereb